

klíma

ŤAŽBA

NÍČIVÝ VPLYV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

SKLENÍKOVÉ PLYNY

SVET

BIODIVERZITA

KLIMATICKÉ ZMENY

FOSÍLNE PALIVÁ

Ťažba nerastov:
prínos alebo hrozba?

Ťažobný priemysel a klimatické zmeny

Fosílna palivá ako uhlie, ropa či plyn sú zdrojom zhruba 80 percent svetových dodávok energie. Podľa Medzinárodnej energetickej agentúry celosvetový dopyt po energii vzrastie do roku 2030 o 60 percent. Fosílna palivá sú však najvýznamnejším zdrojom skleníkových plynov (SP), ktoré zachytávajú teplo Zeme v atmosfére, čo vedie k celkovému zvyšovaniu globálnej teploty a narušovaniu prírodných klimatických systémov.

Celkové ročné emisie SP v súčasnosti rastú. Za posledné tri desaťročia rástli emisie v priemere o 1,6 percenta za rok, pričom emisie oxidu uhličitého (CO₂), ktoré vznikajú používaním fosílnych palív, ročne vzrastú o 1,9 percenta. Najvyšší nárast emisií SP v období 1970 – 2004 pochádzal z výroby a spotreby energie a z dopravy. Správy z posledného Medzivládneho panelu pre klimatické zmeny (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC)¹ potvrdili, že výsledné klimatické zmeny vplyvajú na tieto oblasti:

potraviny a voda

V oblastiach, ktoré už teraz trpia suchom a nedostatočnou potravinovou bezpečnosťou, a ktoré majú nedostatok zdrojov potrebných na dovoz potravín (takmer polovica obyvateľov v krajinách centrálnej, južnej a východnej Afriky už trpí podvýživou), bude v dôsledku sucha s najväčšou pravdepodobnosťou naďalej klesať úrodnosť. Nedostatok vody v dôsledku klimatických zmien zasiahne ľudí v subtropických oblastiach, v ktorých je voda už teraz vzácna. V súčasnosti asi tretina svetovej populácie (1,7 miliardy ľudí) žije v krajinách, ktoré sú ohrozené nedostatkom vody, pričom sa predpokladá, že tento počet sa do konca 21. storočia zvýši o stovky miliónov ľudí.

topenie ľadovcov

“Azda prvý a najhorší dopad (klimatických zmien) na chudobné obyvateľstvo sa prejaví v dôsledku rýchleho topenia horských ľadovcov.”² Viac ako polovica ľudí je skutočne odkázaná na vodu, ktorá sa akumuluje v horách. Okrem oblastí zemských pólů sa ľadovce najviac sústreďujú v Himalájach. A práve v Himalájach sa hrozivou rýchlosťou stráca asi 67 percent ľadovcov – za hlavnú príčinu sa považujú klimatické zmeny.³

migrácia

Zvyšovanie teploty zvyšuje aj množstvo vody, v dôsledku čoho stúpajú hladiny oceánů. Podľa scenárov, ktoré pracujú s vysokými hodnotami emisií, sa počíta s tým, že hladina oceánů stúpne o 20 – 60 cm. Vplyvy klimatických zmien, ktoré do roku 2050 donútia najmenej 1 miliardu ľudí opustiť svoje domovy, prehĺbia už teraz kritickú globálnu migračnú krízu.⁴ Mimoriadne ohrozené budú najmä malé ostrovné štáty a krajiny s veľkými deltami, ako napr. Vietnam, Egypt či Bangladéš.

príroda a biologická diverzita

Medzi najzraniteľnejšie ekosystémy, ktoré budú čeliť zvýšenej hrozbe vymiznutia, patria koralové útesy, arktické lesy, horské územia a územia závislé od klímy Stredozemného mora. Život v moriach negatívne ovplyvnia narastajúce teploty a vyššia kyslosť oceánů. Vo všetkých regiónoch platí, že čím rýchlejšie sa zvyšuje teplota, tým väčšie je riziko škôd.

Nevyspytateľné počasie. © foe ewni

Prednádávnou zatvorená uhoľná elektrárňa v High Marnhame na rieke Trent vo Veľkej Británii.

© I. bracegirdle

Fosílna palivá. © dreamstime

ŤAŽBA	SKLENÍKOVÉ PLYNY	BIODIVERZITA	
	SVET	KLIMATICKÉ ZMENY	FOSÍLNE PALIVÁ

Celkovo sú tzv. rozvojové krajiny voči spomínaným rizikám oveľa zraniteľnejšie. Klimatické zmeny obmedzia možnosti rozvojových krajín adresovať problémy chudoby, prístupu k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a k energii. Štúdie však ukazujú aj to, že problém možno riešiť a že existujú prístupné riešenia, ktoré si môžeme dovoliť. IPCC naznačuje, že zraniteľnosť v budúcnosti nebude závisieť len od klimatických zmien, ale aj od rozvojových trendov. Ekonomické odhady naznačujú, že cena nečinnosti presiahne náklady vynaložené na včasné opatrenia, a to pravdepodobne niekoľkonásobne. Nedávno publikovaná Sternova správa¹ poukazuje na to, že ročné náklady na znižovanie emisií, ktoré vedú k stabilizácii CO₂ v ovzduší, by mali byť do roku 2050 na úrovni okolo 1 percenta HDP.

Napriek týmto poznatkom EÚ a členské štáty naďalej finančne podporujú fosílna palivá prostredníctvom priamych dotácií, daňových úľav alebo exportných úverových agentúr, ako aj prostredníctvom úverov či garancií multilaterálnych rozvojových bánk.

naše požiadavky

- Priemyselné krajiny musia výrazne znížiť svoje emisie a umožniť rozvojovým krajinám čistý rozvoj založený na nových, obnoviteľných energiách, ako aj ich adaptáciu na nezvratné vplyvy klimatických zmien.
- Ťažobný sektor by mal skončiť s praxou ničenia životného prostredia a ruinovania ľudských životov po celom svete. Nové projekty by nemali byť povolené, pokiaľ sa nezabezpečí dobrovoľný, včasný a na informovanosti založený súhlas miestnych komunit.
- Štáty EÚ, Európska komisia a medzinárodné finančné inštitúcie by mali skončiť s praxou poskytovania zahraničnej pomoci a ďalších verejných zdrojov na dotovanie aktivít superziskových medzinárodných ropných spoločností. Súkromné banky a penzijné fondy by mali zastaviť investovanie do projektov ťažby fosílnych palív.

odhady IPCC z roka 2007:

- Otepľovanie klímy je jednoznačné a stále rýchlejšie.
- Príčinou väčšiny zmien je ľudská činnosť, ktorá vedie k vypúšťaniu skleníkových plynov.
- Počas posledných 100 rokov sa Zem ohriala o 0,74 °C, najrýchlejší nárast sa zaznamenal za posledných 50 rokov. Arktické teploty sa zvyšovali dvojnásobnou rýchlosťou.
- Koncentrácia CO₂ v atmosfére je dnes vyššia ako kedykoľvek počas posledných 650 000 rokov.
- Jedenásť z posledných dvanástich rokov patrí medzi najteplejšie za posledných 150 rokov.
- Trend otepľovania už zasiahol všetky kontinenty a oceány.
- V tomto storočí sa očakáva priemerné zvýšenie teploty okolo 3 °C (na ilustráciu: rozdiel medzi súčasnou priemernou globálnou teplotou a dobou ľadovou je 5 °C).

Stúpajúca hladina oceánov spôsobuje časté záplavy v Bangladéši.

© g. m. b. akash

Topenie ľadovca v arktických oblastiach znamená, že medveď biely sa ocitá na červenom zozname ohrozených druhov.

© n. alexandrov

- 1 IPCC založila v r. 1988 Svetová meteorologická organizácia a UNEP – Environmentálny program OSN. Panel každých päť rokov pripravuje najrenomovanejšie vyhodnotenie poznatkov o klimatických zmenách.
- 2 Magrath, J.: Ľadovce sa topia: prečo to trápi chudobných, www.oxfam.org.uk/what_we_do/issues/climate_change/downloads/glacier_melt.pdf, Oxfam, máj 2007.
- 3 Prehľad ľadovcov, úbytok ľadovcov a následné dopady na Nepál, Indiu a Čínu, WWF Nepal Program, marec 2005.
- 4 Príliv ľudí: skutočná migračná kríza, Christian Aid Week Report, máj 2007.
- 5 http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm, October 2006.

Tento leták vychádza s finančnou podporou Európskej únie. Za jeho obsah však v plnej miere zodpovedajú európski, holandskí a francúzski Priatelia Zeme a CEE Bankwatch Network a za žiadnych okolností sa nesmie považovať a vydávať za stanovisko Európskej únie.